

Nově objevený soubor štípané industrie z Žitného jeskyně¹

Tento článek rozebírá jako hlavní téma část souboru štípané industrie z Žitného jeskyně, který se dostal roku 1983 do depozitáře Muzea východních Čech v Hradci Králové a je zde nyní uložen pod inventárním číslem 206/83.

■ Martina PAJEROVÁ
Katedra archeologie FF,
Univerzita Hradec Králové

Úvod

Mnohé články publikované v posledních letech vnesly do archeologie snahu o znovupoznání příběhu artefaktů. Příkladem může být dílo D. Franzeové a M. Moravcové, které v minulém čísle *Živé archeologie* rekonstruovalo „život“ nehtovitěho škrabadla nalezeného při poklesu vody na břehu Sečské přehrady. Tento příběh byl zakončen ztrátou předmětu v písku, aby zde mohl být o 8000 let později opět nalezen archeologem muzea v Chrudimi (Franzeová – Moravcová 2011).

Avšak dobrodružství mnohých nálezů nekončí jejich překrytím odpadky, sedimenty, spraší či pískem,

ale dále pokračuje po jejich znovuobjevení. Cesty mnohých artefaktů, objevených především v počátcích archeologie nevedly automaticky do sbírek místních muzeí. Část z nich totiž putovala do nadregionálních institucí, jako byly například Přírodovědné a Uměleckohistorické muzeum ve Vídni za existence Rakouska-Uherska či nově vzniklé Vlastenecké, dnes Národní, muzeum v Praze. Vždyť i působení Pičovy družiny bylo zaměřené na zaplnění sbírek a artefakty pocházely i z oblastí, kde již existovala regionální muzea.

Moravský kras a Žitného jeskyně

Byla jednou jedna jeskyně, a ta mohla být pro první vlnu magdalénské osídlení, šířící se ze západu kolem roku 15 000 př. n. l. (Svoboda 1999, 217), opravdu za sedmero horami a sedmero řekami. Naše země tvoří již jednu z nejzazších oblastí, která byla „lovci sobů a koní“ vůbec osídlena.

Z Moravy jsou ze začátku 90. let minulého století známy pouze dvě lokality pod otevřeným nebem (Valoch 1993, 63), protože se zde

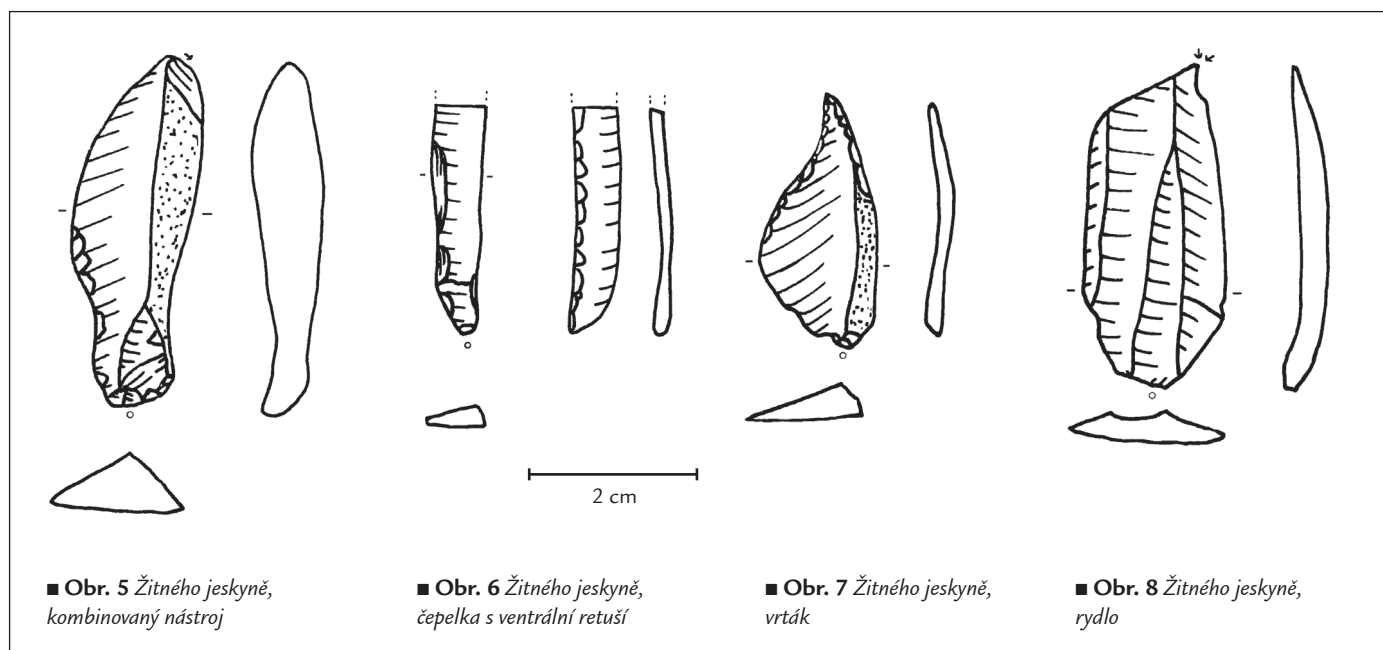
osídlení soustředilo především do jedné oblasti, a to do Moravského krasu a jeho jeskyň, které se vyvinuly na plošině vzniklé z devonských vápenců. Celý kras je tvořen několika menšími úzkými údolími, částečně ponorných potoků a je dělen na jižní, střední a severní část. Tento útvar plně odpovídal nárokům magdalénských lovců, kteří dávali přednost právě krasovým oblastem s vlhčím a teplejším podnebím. Tato strategie osídlení je zobecněna do podoby krajinného typu A (např. Svoboda 1999) a na Moravě je striktně vyhledávána. Celkově se osídlení koncentrovalo spíše v jižní části Moravského krasu, kdy důvodem může být vyšší nadmořská výška v jeho severní části a také to, že se zde údolí stávala strmější a hlubší.

„Stanoviště střední části Moravského krasu jsou rozložena ve svazích údolí Křtiny potoka (6. řád), kumulují se v jeho východní části u obce Křtiny a ve střední části při výstupu Jedovnického potoka. Zde leží v nadmořské výšce 306 m. n. m. i centrální stanice oblasti v jeskyni Býčí skály“ (Svoboda 2009, 227, **obr. 1**). Skrze nálezy pozůstatků fauny je možné určit, jaké délky dosahovalo osídlení v jednotlivých jeskyních. Na dlouhodobých lokalitách

Jeskyně	nadm. výška (m n. m.)	relativní výška (m)	orientace vchodu	soubor	kost/ paroh	umění/ ozdoby	určení
Býčí skála	305,6	x	jihozápad	velký	ano	ano	mgd
Barová	345,8	43	jihozápad	střední	ne	ne	mgd, epi-mgd?
Jáchymka	307	6	sever	ojedinelý	ne	ne	mgd?
Vínckova	396,1	15	jih	ojedinelý	ano	ne	mgd?
Žitného	414	32	sever	velký	ano	ne	mgd
Výpustek	384,4	11	sever	ojedinelý	ano	ne	mgd
Nová Drátenická	393,2	12	sever	ojedinelý	ano	ne	mgd
Kolíbky	428	33	jih	velký	ano	ne	mgd

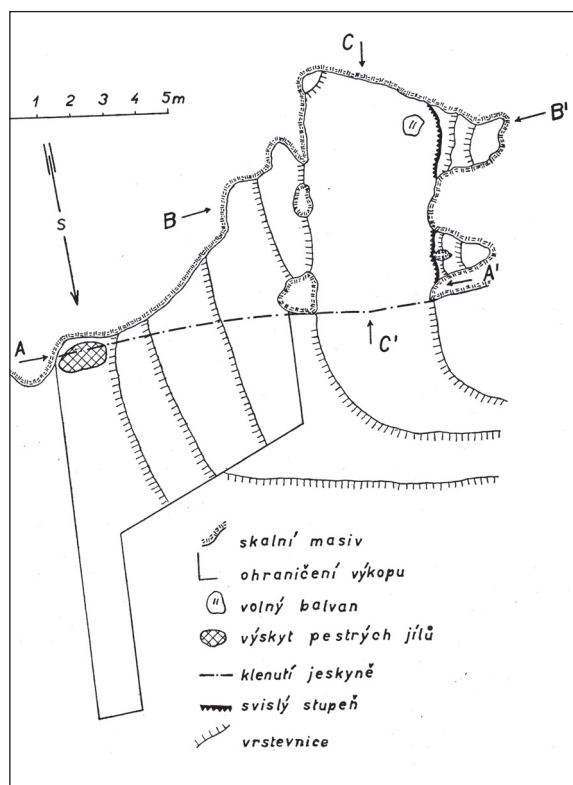
■ **Obr. 1** Lokality střední části Moravského krasu (upraveno a převzato ze Svoboda 1999)

¹ Společně se štípanou industrií se do Muzea východních Čech v Hradci Králové dostal také soubor 7 zubů z jeskyně Výpustek (**obr. 4**). Podle Mgr. S. Sázelové Ph.D., které tímto děkuji za její odborné určení, se jedná o pozůstatky více jak jednoho jedince druhu *Ursus cf. Speleus*, tedy jeskynního medvěda. Je vysoce pravděpodobné, že tento soubor zubů byl získán také osobou pplk. M. Semíka, i když u popisku na původní tabulce jeho jméno chybí a je na ní pouze uvedeno: „Zuby psa jeskynního, Výpustek (Morava)“

č.	typ	surovina	stav	délka	šířka	výška	kůra	patinace	patka	poznámka
1.	úštěp	SGS?	fragment	30	6	4	5 %	0 %	A?	
2.	čepelový úštěp	SGS	fragment	38	16	4	0 %	85 %	s římsou	
3.	čepelový úštěp	SGS	fragment	42,5	17	4	25 %	20 %	s římsou	
4.	čepel	SGS	celá	46	11	5	5 %	45 %	s římsou?	
5.	amorfní zlomek	SGS?		45	25,5	6	20 %	100 %		
6.	kombinovaný nástroj (typ škrabadlo - rydlo)	SGS?		40	15	7,5	20 %	100 %	ne	obr. 5
7.	čepel s otupeným bokem	SGS	fragment	27	7	2	0 %	10 %	s římsou?, fragment čepele: AB	retuš na ventrální straně, obr. 6
8.	čepel	SGS	fragment	26	20	6	70 %	20 %	A, fragment čepele: A	
9.	amorfní zlomek	křídštal		20	11,5	2	0 %	0 %		
10.	úštěp	křídštal	fragment	28	13	3	0 %	0 %	ne	
11.	úštěp	křídštal	fragment	30	13	3	0 %	0 %	ne, pozn.: odrčený bok	
12.	úštěp	křídštal	fragment	24	11,5	5	0 %	0 %	ne	
13.	úštěp	křídštal	fragment	17	11	4	0 %	0 %	ne, pozn.: zmatnění 15 %	
14.	úštěp	SGS?	fragment	43	21	10	15 %	100 %	ne	
15.	vrták	SGS		27	12	4	15 %	65 %	patka G	obr. 7
16.	čepelový úštěp	SGS?	fragment	28	13	3	0 %	100 %	s římsou	
17.	úštěp	SGS	fragment	24	16	5	0 %	45 %	B	
18.	rydlo (klínové) na čepeli A	SGS?	fragment	35	16	4	0 %	100 %	s římsou	obr. 8
19.	úštěp	SGS	fragment	25	16	5	0 %	85 %	B	
20.	čepel	SGS	fragment	28	11,5	4	5 %	65 %	ne, fragment čepele: AB	
21.	čepelový úštěp	SGS?	fragment	18,5	11	2,5	0 %	100 %	B	

■ Obr. 3 Soubor štípané industrie ze Žitného jeskyně, Březina, okr. BO (Poznámka: Všechny maximální rozměry artefaktů jsou uvedené v milimetrech. Surovina byla určena pouze makroskopickým pozorováním. Systém typů úpravy patek u čepelí a úštěpů je převzat částečně z: Šída, P. 2007: Využívání kamenné suroviny v mladší a pozdní době kamenné. Dílenské areály v oblasti horního Pojizeří. Dissertationes Archaeologicae Brunenses/Pragensesque 3. Praha – Brno.)

■ Obr. 2 Žitného jeskyně (dle Dvořák 1957)

■ Obr. 4 Zuby jeskynního medvěda, Výpustek

■ Obr. 9 Žitného jeskyně, nálezy z křišťálu

jsou nalézány nejenom pozůstatky sobů, ale i koní, lišek a zajíců. Ostatní druhy zvířat se objevují již pouze v malém procentu, a jedná se pravděpodobně o náhodné úlovky (Musil 2002, 99). Předpokládá se tedy, že lovci přezimovali ve větších skupinách v centrálních jeskyních a na jaře se tyto „velkoskupiny“ rozdělávaly na mobilnější jednotky, které osidlovaly i menší jeskyně (Svoboda 1999, 228), kde se objevují především pozůstatky migrujících sobů. Jednou z vedlejších jeskyněk, která byla pravděpodobně osídlena pouze sezóně, je Žitného jeskyně.

Tato jednoprostorová jeskyně se nachází asi 650 metrů jihozápadně od okraje obce Křtiny. Jeskyně vznikla prosakováním povrchových srážkových vod podél vrstevní spáry ke spodní erosiční basi krasových vod a nachází se v nadmořské výšce 414 m. n. m. v převýšení 32 metrů nad vodním tokem (Dvořák 1957, 541, **obr. 2**). Vchod střední velikosti nemá zcela vyhovující orientaci k severu, ale poskytuje široký výhled do údolí tvořeného nevysokými stěnami vápencových skalek (Dvořák 1957, 541). Jeskyně se jeví jako izolovaná od ostatních jeskynních soustav střední části Moravského krasu.

Nově objevený soubor

Soubor štípané industrie čítá celkem 21 kusů (viz **obr. 3**). Odpovídá i přes svou malou početnost charakteru souboru štípané industrie datovaného do magdalénienu, kdy ve větších souborech existuje vyvážený poměr mezi škrabady, rydly, vrtáky a charakteristickými zobci a nástroji s otupeným bokem (Svoboda 2009, 236–237), ale také artefakty vyrobenými z křišťálu (**obr. 9**).

V souboru štípané industrie převažují úštěpy, které na lokalitě prezentují společně s drobným odpadem výrobu nástrojů (**obr. 10**). Nástroje a retušované kusy se objevují ve čtyřech případech.

Drobný vrták (**obr. 7**) vyrobený na úštěpu představuje typický nástroj pro magdalénien a charakteristický je také jeho retušovaný hrůtek, který je lehce zahnutý. Nález je srovnatelný s vrtáčkem ze sbírky K. Bullyho (viz níže), který popsal J. Skutil jako „jemný vrtáček zahnutý do leva, takže po pravé straně vzniklo en coche“ (Skutil

1927, 204). Vrtáky mají v Žitného jeskyni často tak jemné provedení, že mohou být označeny jako mikro-vrtadla a i dokumentovaný nástroj dosahuje pouze délky 27 mm.

Škrabadla se na lokalitě nachází většinou na úzkých čepelích a s pravidelně vypracovanou půlkruhovitou hlavicí (Valoch 1957, 577). Dvojitá škrabadla se objevují pouze ojediněle. V znovunalezeném souboru byla zastoupena pouze v jednom případě kombinovaným nástrojem typu škrabadlo – rydlo (**obr. 5**).

Rydla se také ve Valochem zpracované kolekci vyskytují tvarově značně bohatá a početně zastoupená. Objevují se obě hlavní skupiny, a to rydla klínová a hranová, kdy jsou jejich poměry na lokalitě rovnoměrné (Valoch 1957, 579). V Semíkové kolekci se objevuje pouze rydlo klínové (**obr. 8**), které je pravděpodobně vyrobeno ze silicitu glacigenních sedimentů. Na bocích nástroje se nachází stopy po korozi od drátku, kterým byl připevněn k původní dřevěné tabuli. Velice jemné a většinou pouze ve zlomcích zachycené jsou hojné čepelky s otupeným bokem. Ty jsou ve zpracovaném souboru zastoupeny drobnou čepelí s ventrální retuší na levé straně (**obr. 6**). I ona se dochovala pouze ve fragmentu.

V souboru z Žitného jeskyně zdokumentovaného K. Valochem jsou zjištěná dále také drasadla, která jsou vyrobena vždy z křišťálu, a dále se objevují také dva trojúhelníkové nože a tři různotvaré lichoběžníky, „jež můžeme považovat za vliv ham-burgieny“ (Valoch 2009, 11).

U celkem 10 artefaktů se dochovala patka, kdy ve 4 případech se jedná o patku s římsou (en éperon), která svědčí o využití organického otloukače při štípaní. Celkem ve dvou případech se objevuje patka typu B odbitá z rovné plochy suroviny. Vždy po jednom jsou pak zastoupeny patky typu A, E a G. U osmi artefaktů není patka bohužel dochována (**obr. 11**). Artefakty jsou spíše drobnotvaré a jejich délka se pohybuje od 17 mm do 43 mm. Více jak polovina z nich je vyrobena pravděpodobně ze silicitu glac. sedimentů, který je ve většině případů alespoň z části patinovaný. Artefakty vyrobené z křišťálu prezentují pouze úštěpy a amorfní zlomek.

Křišťálová industrie z Žitného jeskyně

Celkem 23, 8 % zpracovaného souboru štipané industrie z Žitného jeskyně bylo vyrobeno z křišťálu, kdy do výpočtů nebylo zahrnuto ještě dalších 280 drobných odpadových úštěpů (Valoch 1957, 585). V magdalénieniu není výroba z této suroviny tak výjimečná a v podstatě je malé množství křišťálu nalezeno na všech hlavních lokalitách tohoto období (Pekárna, Býčí skála, Kůlna), ale většinou nepřesahuje množství 2 % (Přichystal 2009, 124). Měli tedy lovci z Žitného jeskyně speciální důvod vyrábět nástroje z toho materiálu?

Důvodem nebyl pravděpodobně nedostatek jiné vhodné suroviny, jako tomu bylo například v pozdním paleolitu, kdy mohlo změnou

vegetace dojít k omezení přísunu kvalitních surovin. Podle K. Valocha měl materiál být do Žitného jeskyně donesen z oblasti Alp z důvodu přítomnosti chloridu v nerostu (Valoch 1957, 587). Avšak A. Přichystal uvádí díky podrobnému mineralogickému prostudování, včetně zhodnocení plynokapalných inkluzí, že křišťál byl na lokalitu přinesen spíše ze západo-moravských pegmatitů (Přichystal 2009 124).

Odpověď na otázku není ani skrytá v technologických výhodách tohoto materiálu, jak ukázaly proběhlé experimenty (např. Pajerová 2011). Během nich sice nebyla štipána tak vysoce kvalitní surovina, jako se nachází v Žitného jeskyni, ale určitá základní pravidla zůstávají stejná z důvodu vnitřní stavby materiálu, který dovoluje v podstatě výrobu

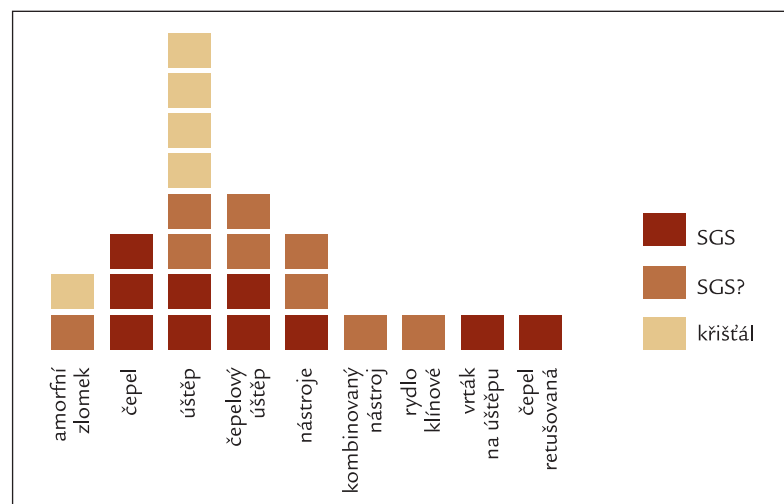
úštěpů s ostrými hranami, které jsou oproti silicům křehčí, ale jejich lom zůstává závislý na stavbě krystalu. Proto není z křišťálu v podstatě možné vyrobit pravidelné dlouhé čepele.

Použití suroviny mohlo tedy spočívat nejpravděpodobněji v „atraktivním vzhledu“ nástrojů pro lovce. Křišťál je opticky výraznou surovinou podobně jako radiolarit. Je dále otázkou, zda mohly tyto artefakty ve společnosti získat i jiný účel než je pouze ten praktický (např. Oliva 1982).

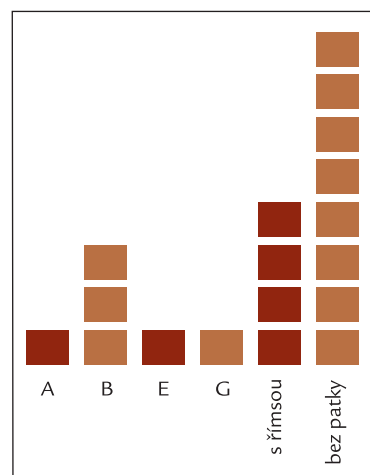
Dějiny bádání Žitného jeskyně

První výzkum na lokalitě proběhl v roce 1883 pod vedením revírníka Žitného, podle kterého je lokalita také pojmenována, a nadlesního Steintze (Skutil 1927, 203). Krátké zprávy o nálezech pak podal kustod vídeňského dvorského muzea J. Szombathy (např. Szombathy 1884). Během výzkumu byly veškeré vrstvy odstraněny v jeskyni až na skálu. Spíše však než o systematický průzkum se jednalo o vydrancování lokality. Již ve 20 letech minulého století, kdy dochází k obnově zájmu o lokality Moravského krasu, na tuto skutečnost upozorňovali například J. Bayer či J. Skutil (Skutil 1927). Navrhovali nový systematický průzkum prostoru před jeskyní i z důvodu existence nově shromážděných kolekcí štipané industrie pocházejících z tohoto prostoru či z výhozu zeminy z jeskyně, kdy tyto nálezy jasně svědčí s trochou ironie o preciznosti výzkumu.

	SGS	SGS?	křišťál	celkem	%	obr.
amorfní zlomek	0	1	1	2	9,5	X
čepel	3	0	0	3	14,3	X
úštěp	2	2	4	8	38	X
čepelový úštěp	2	2	0	4	19,1	X
nástroje	1	2	0	3	14,3	X
kombinovaný nástroj	0	1	0	1	0	4
rydlo klínové	0	1	0	1	0	7
vtřák na úštěpu	1	0	0	1	0	6
čepel retušovaná	1	0	0	1	4,8	5
celkem	9	7	5	21	100	X
%	42,9	33,3	23,8	100	X	X

■ Obr. 10 Nově objevený soubor z Žitného jeskyně (tabulka a graf)

■ Obr. 11 Graf zastoupení patek v Semíkově souboru

K novému výzkumu však došlo až v 50. letech J. Dvořákem, J. Pelíškou, R. Musilem a K. Valochem. Ti prozkoumali hlubokými sondami neporušený val sedimentů před jeskyní a „*lokalita byla podrobena komplexnímu výzkumu geologickému, paleontologickému, archeologickému a také speleologickému*“ (Pelíšek 1957, 547). Na profilech byly zkoumány geologicky také jednotlivé vrstvy, které byly datovány nejenom pomocí archeologického materiálu, ale také podle porovnání s jinými profily kvarterních uloženin (Pelíšek 1957). Celkem byla odkryta plocha

asi 30 m, a výzkum se především soustředil na neporušený prostor kolem skalní stěny jeskyně. Ten nebyl totiž porušen výkopy Žitného a Steintze, z důvodu předpokladu osídlení pouze v zadní a střední části jeskyně.

Soubory nálezů v Žitného jeskyně

K. Valoch ve svém článku (Valoch 1957) popisuje nejenom výzkum z 50. let minulého století, ale také osudy starších sbírek získaných od roku 1883, kdy byla lokalita

objevena, do 40 let 20. století. Původní nálezy popsané Szombathym byly uloženy v prehistorické sbírce Přírodovědného muzea ve Vídni, kde tento badatel působil. Odtud byla část souboru na přechodnou dobu zapůjčena do Brna.

Soubor získaný F. Čupíkem ve 20. letech 20. století, kdy se obnovil zájem o lokalitu, pocházel snad ze samotné jeskyně z neporušené vrstvy na levé straně a artefakty byly výběrově zobrazeny O. Hauserem (Valoch 1957, 573). Kolekce byla pak částečně uložena v Jihomoravském muzeu ve Znojmě.

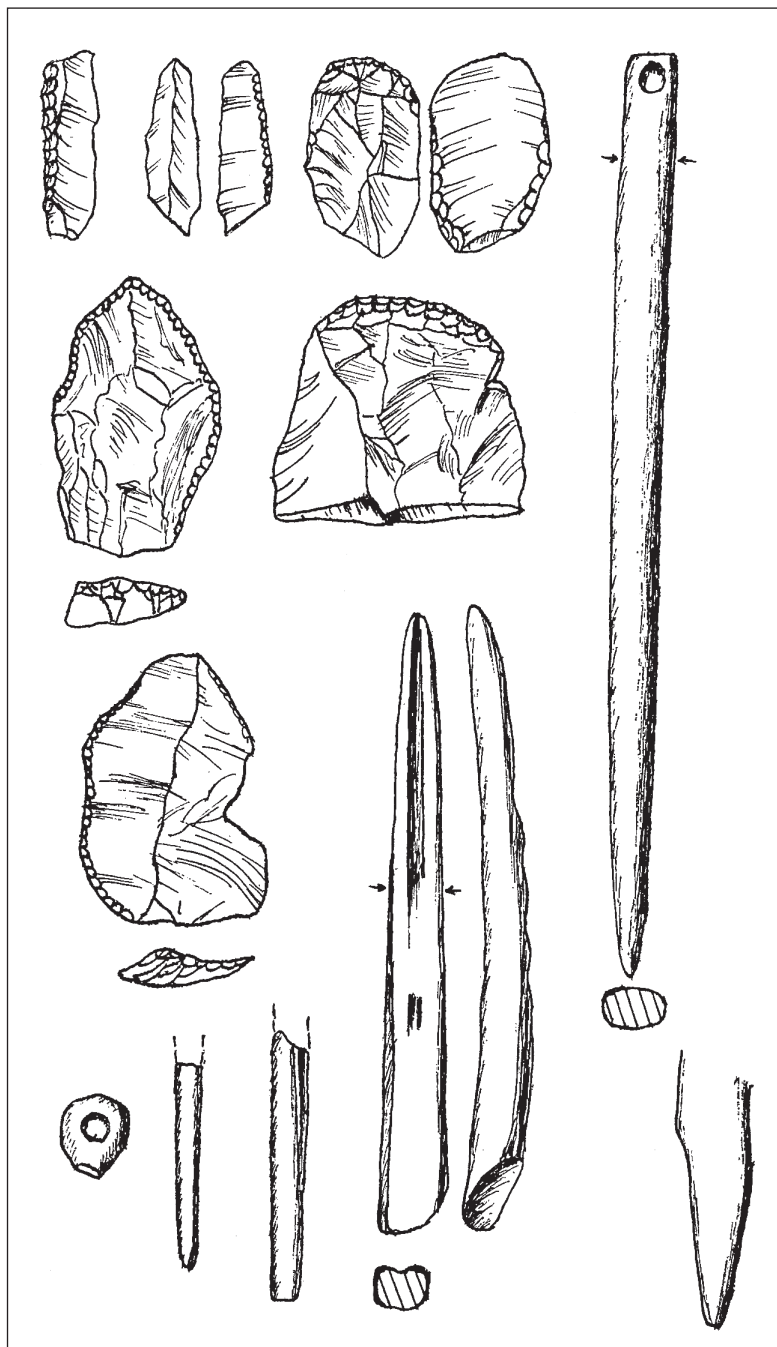
J. Skutil (Skutil 1927, 202–207) popisuje ve svém článku především soubor pocházející od turisty K. Bully. Kolekce obsahovala 60 kusů štípané industrie, kdy výrazně převažovaly nástroje, ukazující podle slov Skutila na bohatství moravského magdalénien.

Zbývající sbírky byly dále soustředěny v Moravském zemském muzeu a obsahovaly i unikátní nález 13 centimetrů dlouhé kostěné jehly (obr. 12). Ta byla objevená manželí Palátovými pravděpodobně ve výhozu z jeskyně. Ostatní kolekce byly shromážděny J. Kniesem, H. Freisingem, J. Simonem, H. Stikou, R. Prixem a jinými.

K. Valoch ani J. Skutil však nikde nezmiňují malou kolekci, kterou získalo skrze osobu pplk. Matěje Semíka muzeum v Nové Pace. Tento soubor nálezů štípané industrie z Žitného jeskyně, byl později darován, jak již bylo uvedeno na začátku článku, Muzeu východních Čech v Hradci Králové. Artefakty byly pomocí drátku připevněny na tabulce, která nesla nápisy: „*Nástroje z pazourku a kristalu (Žitného jeskyně – Křtiny, Morava), věnuje pplk. Semík*“. Tabulka bohužel dále neobsahovala například rok darování sbírky, ale alespoň uvedení osoby M. Semíka doplňuje pár informací z „života“ artefaktů po jejich objevení.

Pplk. Matěj Semík a rekonstrukce cesty souboru

Matěj Semík se narodil 25. 5. 1869 v obci Heřmanice, která přináležel Nové Pace. Byl synem chudého chalupníka a tkalce z druhého manželství, což však neubralo M. Semíkovi

■ Obr. 12 Kostěná jehla a křišťalové nálezy z Žitného jeskyně (podle Valoch 1957)

na inteligenci. Již během studování měšťanské školy si přivydělával jako písař a v Praze, kde se vyučil zlatníkem, po večerech navštěvoval Státní průmyslovou školu. Zde získal základní kreslířské znalosti (Stejskal 2009, 22). V roce 1894 uspěl při náboru c. k. Vojenského zeměpisného ústavu ve Vídni. V mapovacím oddělení byl přidělen do terénu, a jak sám zaznamenává ve svém životopisu, povolání ho nejen finančně dostatečně zajistilo, ale také dovolilo cestovat po různých koutech země (Stejskal 2009, 23). První světovou válku strávil v bitevním poli, protože od roku 1915 byl přidělen k válečným vyměřovačům fronty. Po roce 1918 se Matěj i se svou početnou rodinou vrací do Čech. Zde se od října 1919 stává přednostou kartografického oboru v nově vzniklém Vojenském zeměpisném ústavu, který bylo nutné zřídit i z důvodu neexistence map nově vzniklé republiky. Na ústavu působí M. Semík až do odchodu do výslužby v roce 1928 (Stejskal 2009, 23). Jako nadšený turista přijímá v roce 1924 nabídku na vytvoření mapy Krkonoš v měřítku 1:50 000 a po roce 1945 zpracovává mapy válečných tažení. Tento slavný novopacký rodák umírá 30. 10. 1961 v Praze a díky prof. F. Kmínkovi se dostává část jeho pozůstalosti do muzea v Nové Pace.

Toť v kostce a především v letopočtech život pplk. Matěje Semíka. Bohužel popis jeho života z pera J. Stejskala (Stejskal 2009) neobsahuje například přesnější informace o cestách tohoto kartografa po českých a moravských zemích během počátku jeho kariéry. Je možné, že ho mohly jeho povinnosti zavést až do Moravského krasu k Žitného jeskyni? Soubor by pak mohl být sbíráán například ve výhozu zeminy. Další možností, která je i více pravděpodobná, je, že získal soubor M. Semík přímo ve Vídni, která byla od roku 1894 jeho působištěm. Nadšený rodák mohl vyvinout snahu získat pro muzeum v rodném městě či sám pro sebe část ze slavné sbírky a šlo by tak vysvětlit, proč soubor obsahuje tak malý počet nálezů a také zuby z Výpustku. Nálezy by pak mohly být získané ze Szombathyho souboru, který byl uložen ve Vídni. Spíše méně pravděpodobná se pak jeví možnost, že byl soubor získán až po návratu M. Semíka

zpět do Čech, kde působil v Praze. Soubor byl pak darován pravděpodobně samotným podplukovníkem někdy po roce 1908, kdy bylo založené Městské muzeum v Nové Pace, čemuž by odpovídal i styl „instalace“ nálezů na dřevěné tabuli a také krasopisné popisky pod artefakty, které píší o darování předmětů kartografem do sbírek. Jediným jistým rokem v „životě“ artefaktů pak zůstává rok 1983, tedy datum jejich předání do Muzea východních Čech v Hradci Králové.

Závěr

Tento článek si kladl jako cíl rekonstruovat cestu jedné sbírky, která se dostala z území Moravského krasu, snad přes Vídeň a Novou Paku, až do muzea v Hradci Králové. Z důvodu chybějících faktů není toto „vyprávění“ celistvé, ale alespoň z části naznačuje, že badání kolem artefaktů nekončí jejich uložením do sáčku na lokalitě. Soubor z Žitného jeskyně „urazil“ za svůj život poměrně dlouhou cestu, avšak během ní našťastí neztratil těch pár informací o sobě, tedy především odkud pochází a kým byl darovaný. Podobný osud postihl i jiné artefakty a je otázkou, zda je v našich možnostech jejich návrat do „mateřských“ muzeí v regionech, kde byly objeveny. Zde by se totiž mohly stát opět plnohodnotnou součástí sbírek.

Další část depozitářů tvoří předměty bez známých nálezových okolností, kdy zcela chybí znalosti o lokalitě, roku nálezu atd.. Zde se objevuje možnost vyřazení těchto předmětů ze sbírek, což je však velice složitý proces. Nebylo by však možné nabídnout tyto nálezy například vysokým školám, kde by sloužily jako studijní materiál?

Literatura

- Dvořák, J. 1957: Geografická a geologická posice Žitného jeskyně, *Práce Brněnské základny Československé akademie věd* XXIX, sešit 12, 541–546.
 Franzeová, D. – Moravcová, M. 2011: Příběh jednoho kamene, *Živá archeologie, (Re)konstrukce a experiment v archeologii* 13/2011, 7–10.
 Oliva, M. 1982: Variabilita paleolitických industrií a lidského chování. Pokus o dialektický přístup ve vztahu vývoje nástrojů a společnosti, *Archeologické rozhledy* XXXIV, 622–647.
 Musil, R. 2002: Fauna moravských jeskyní

- s paleolitickými nálezy, In: Svoboda, J. (ed.), *Prehistorické jeskyně. Katalogy, dokumenty studie. Dolnověstonické studie* 7. Archeologický ústav AVČR Brno, 53–101.
 Pajerová, M. 2011: Paleolit okresu Havlíčkův Brod, *Živá archeologie, (Re)konstrukce a experiment v archeologii* 13/2011, 32–35.
 Pelíšek, J. 1957: Kvarterní sedimenty Žitného jeskyně v Moravském krasu, *Práce Brněnské základny Československé akademie věd* XXIX, sešit 12, 547–557.
 Přichystal, A. 2009: Kamenné suroviny v pravěku východní části středních Čech. Brno.
 Skutil, J. 1927: Miscelanea k moravskému palaeolithu, *PA* 35, 202–206.
 Stejskal, J. 2009: Matěj Semík. Osudy neaktivnějšího českého mapovatele Krkonoš, *Krkonoše – Jizerské hory* 6/2009, 22–23.
 Svoboda, J. 1999: Čas lovců. Dějiny paleolitu, zvláště na Moravě. Brno.
 Svoboda, J. a kol. 2009: Paleolit Moravy a Slezska. Brno.
 Szombathy, J. 1884: Ausgrabungen in den mährischen Höhlen im Jahre 1883. *Sitzungsberichte der K. Akademie der Wissenschaften* 89, 1 Abt., 353–358.
 Valoch, K. 1957: Paleolitické osídlení Žitného jeskyně, *Práce Brněnské základny Československé akademie věd* XXIX, sešit 12, 573–599.
 Valoch, K. 1993: V září ohňů nejstarších lovců (starší doba kamenná – paleolit), In: Podborský, V. a kol., *Pravěk dějiny Moravy. Vlastivěda moravská. Země a lid, svazek* 3, 11–70.
 Valoch, K. 2009: Magdalénien na Moravě – po padesáti letech, *Acta Mus. Moraviae, Sci. soc. XCIV*, 3–37.

Resumé

La nouvelle découverte collection de la grotte Žitného

Cette communication présente une collection de pierre taillée de la grotte Žitného qui est maintenant déposée au musée de Bohême d'Est à la Hradec Králové avec le numéro de l'inventaire 206/83.

La collection de la grotte Žitného, qui est située à la partie centrale du Karst morave, a au total de 21 pièces de pierre taillée et elle était originellement donnée à le lieutenant-colonel Matěj Semík au musée de Nová Paka qui a été fondée en 1908. Mais il n'est pas sûr si les dents de l'ours des cavernes sont aussi données à monsieur Semík. L'industrie lithique de la collection est pareille que les outils en pierre de l'époque magdalénienne qui est la période de chasseurs de rennes. Le silex est dominée par les matières premières mais le cristal est aussi utilisé pour la fabrication des outils en pierre. Cette matière première pourrait être attrayante pour les chasseurs magdaléniens en raison de son apparence et elle était utilisée pour la fabrication des outils rituels. Néanmoins cette théorie ne peut pas être confirmée pour l'exemple de la grotte Žitného, parce que au site il y a faire plus d'un tiers des outils en cristal. Matěj Semík a vraisemblablement obtenu la collection de l'industrie lithique lors de son activité à Vienne, où il a travaillé comme un cartographe. Les vestiges ont été découverts soit à la terre de la grotte ou ils sont venu de la collection qui a été déposée au Muséum d'histoire naturelle de Vienne.